

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باسمه تعالی

تائیدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

بدینوسیله گواهی می شود خانم نعیمه پراندوجی در تاریخ ۱۳۹۲/۰۵/۰۱ از رساله دکتری ۱۸ واحدی خود با عنوان: «شیوه‌ی روایی گفته‌های داستانی در ادبیات پایداری فلسطین بررسی موردی رمان‌های "الصبار" و "باب الساحة" نوشته‌ی سحر خلیفه» دفاع کرده است. اعضای هیات داوران نسخه نهایی این رساله را از نظر فرم و محتوا بررسی کرده و پذیرش آن را برای دریافت درجه دکتری تخصصی (Ph.D) تائید می نمایند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر کبراروشن فکر	استادیار	
۲- استاد مشاور (اول)	دکتر خلیل پروینی	دانشیار	
۳- استاد مشاور (دوم)	دکتر فرامرزمیرزایی	استاد	
۴- استاد ناظر (داخلی)	دکتر حسینعلی قبادی	دانشیار	
۵- استاد ناظر (داخلی)	دکتر ارسلان گلغام	دانشیار	
۶- استاد ناظر (خارجی)	دکتر عزت ملا ابراهیمی	دانشیار	
۷- استاد ناظر (خارجی)	دکتر شهریار نیازی	استادیار	
۸- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	دکتر خلیل پروینی	دانشیار	

آیین‌نامه‌ی حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسان‌ها که لازمه‌ی شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه / رساله و درآمدهای حاصل از آن‌ها متعلق به دانشگاه می‌باشد؛ ولی حقوق معنوی پدیدآورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تأیید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده‌ی اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه / رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه / رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آیین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه‌ی یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه / رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تأیید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

اینجانب نعیمه پراندوجی دانشجوی دانشجوی رشته‌ی زبان و ادبیات عربی ورودی سال تحصیلی ۱۳۸۷ مقطع دکتری دانشکده‌ی علوم انسانی متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آیین‌نامه‌ی حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از رساله‌ی تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آیین‌نامه‌ی فوق‌الاشعار به دانشگاه و کالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع به نام بنده و یا هرگونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدین وسیله حق هرگونه اعتراض را از خود سلب نمودم.

امضا: نعیمه پراندوجی

تاریخ: ۱۳۹۲/۰۶/۰۹

آیین نامه‌ی چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت های علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل رساله‌ی دکتری نگارنده در رشته‌ی زبان و ادبیات عربی است که در سال ۱۳۹۲ در دانشکده‌ی علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم دکتر کبرا روشن فکر، مشاوره‌ی جناب آقای دکتر خلیل پروینی و جناب آقای دکتر فرامرز میرزایی از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه‌های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتاب های عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب نعیمه پراندوجی دانشجوی رشته‌ی زبان و ادبیات عربی مقطع دکتری تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی:

نعیمه پراندوجی

تاریخ و امضاء

۱۳۹۲/۰۶/۰۹

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

رساله برای دریافت درجهی دکتری رشتهی زبان و ادبیات عربی

عنوان رساله

شیوهی روایی گفته‌های داستانی در ادبیات پایداری فلسطین
بررسی موردی رمان‌های "الصبار" و "باب الساحة" نوشته‌ی سحر خلیفه

نگارنده

نعیمه پراندوجی

استاد راهنما

دکتر کبراروشن فکر

استادان مشاور

دکتر خلیل پروینی

دکتر فرامرزمیرزایی

مرداد ۱۳۹۲

تقدیم بہ

روح پاک پدرم کہ امروز من دیون دیروز اوست.

مادرم کہ مهرش مقدس ترین محبت ہست.

ہمسفر مہربانم کہ در این راہ ہمراہ و ہمگام من بود.

و برادران و خواہرانم کہ نور وجودشان ہموارہ موجب دلگرمی و مشوق اینجانب در

تمام سطوح زندگی بودہ است.

سپاسگزاری

سپاس اوراست که در سایه‌ی الطاف پر مهرش و در پرتو عنایتش قدیمی هر چند کوچک برای رسیدن به ذره‌ای از علم بیکرانش پیمودم. خدایی که افکارش زرف اندیش، ذات او رادک نمی‌کنند و دست خواصان دریاهای علوم به او نخواهند رسید.

سپاس آنانی را که در این راه از خرمن علم و معرفتشان خوشه‌ای چیدم. آنانی که ذکر نشان را برای جبران محبت ایشان، هر چند به قدر ذره‌ای باشد، بر خود لازم می‌دانم:

از استاد بزرگوارم سرکار خانم دکتر کبراروشن فکر که بار اهنایی رساله بر دوششان بود و با دقت نظر و اهنایی‌های کرانه‌ی در امر پربارتر ساختن پژوهش زحمت فراونی را متحمل شده‌اند. از استادم، جناب آقای دکتر خلیل پروینی، مدیر محترم گروه که زحمت مشاوره‌ی رساله را بر عهده داشتند و نکات ارزشمندی بیان فرمودند. از جناب آقای دکتر فرامرزمیرزایی که نظرات حکیمانه و عالمانه‌ی ایشان در به‌شمر رسیدن رساله را هکشا بود.

از جناب آقای دکتر متقی زاده، مدیر محترم سابق گروه که با تواضع و فروتنی دلسوزانه یاور اینجانب در طول سال‌های تحصیل دکتری بودند.

از تمامی دوستان و بهکلاسی‌هایم به خاطر محبتشان صمیمانه قدردانی می‌کنم.

چکیده

روایت‌شناسی به تحقیق و بررسی در زمینه‌ی تحلیل روایت و اشکال آن مانند انواع راوی، استنباط قواعد داخلی انواع ادبی و استخراج نظم حاکم بر آن‌ها و ساختارهایشان می‌پردازد. در این علم، برای تحلیل ادبیات داستانی رویکردهای زیادی وجود دارد که رویکرد سبک‌شناسی یا تحلیل گفته‌های روایی یکی از آن‌ها است. گفته‌های روایی ابزار بیان سخنان و اندیشه‌ها و بستر مناسبی برای پیشبرد حوادث داستان است که بخش گسترده‌ی هر داستان را تشکیل می‌دهد؛ "روایت‌گر" باید به گونه‌ای آن‌ها را در داستان بازنمایی کند که خواننده عمیقاً با داستان آشنا شود؛ زیرا هر گونه تحلیل روابط پیچیده میان کنش‌های سخن اشخاص و راویان، مستلزم شناخت شیوه‌های انتقال گفتار (صدای بیرون) یا اندیشه‌ی (صدای درون) متن است. شیوه‌های انتقال سخنان و اندیشه‌ها که از رابطه‌ی روایت‌گر با شخصیت‌های داستانی به دست می‌آید، به پنج گونه‌ی مستقیم، غیرمستقیم، مستقیم‌آزاد، غیرمستقیم‌آزاد و گزارش روایتی تقسیم می‌شود.

پژوهش پیش‌رو به مطالعه‌ی گفته‌های داستانی دو رمان "الصبار" (۱۹۶۷) و "باب الساحة" (۱۹۸۷)، نوشته‌ی سحر خلیفه می‌پردازد. روش انجام تحقیق توصیفی - تحلیلی به همراه استقراء، تام از شیوه‌های مختلف بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان‌ها است. بدین منظور ابتدا شیوه‌های مختلف بازنمایی گفته‌های داستانی دو رمان، استخراج و شمارش شده، سپس با کمک جامعه‌ی آماری، بسامد حضور آن‌ها در هر دو رمان تعیین گشته و در قالب جدول و نموداری ترسیم شده، سپس نحوه‌ی ارائه‌ی سخنان و اندیشه‌ها با ذکر نمونه‌هایی تحلیل گشته است. در پایان میزان به کارگیری هر یک از شیوه‌های مختلف بازنمایی سخنان و اندیشه‌های دو رمان، با یکدیگر مقایسه شده و از این رهگذر سبک سحر خلیفه در رمان‌ها و میزان انحراف سبک وی از معیار تبیین گشته است.

یافته‌های پژوهش گویای آن است که شیوه‌ی سحر خلیفه در به کارگیری شیوه‌ی بازنمایی سخنان در دو رمان مشابه است؛ یعنی نویسنده در هر دو رمان، از شیوه‌های سخن مستقیم، گزارش سخنان و سخن مستقیم‌آزاد بیش‌ترین استفاده را نموده است؛ اما در بخش بازنمایی اندیشه‌ها، سبک سحر خلیفه در به کارگیری شیوه‌های مختلف بازنمایی اندیشه‌های دو رمان، اندکی متفاوت است. سحر خلیفه در رمان الصبار از شیوه‌های اندیشه‌ی مستقیم، اندیشه‌ی مستقیم‌آزاد و اندیشه‌ی غیرمستقیم‌آزاد بیش‌ترین استفاده را نموده است؛ اما در بازنمایی اندیشه‌های رمان "باب الساحة" شیوه‌های گزارش اندیشه، اندیشه‌ی مستقیم و اندیشه‌ی غیرمستقیم‌آزاد بیش‌ترین حضور را دارند.

نویسنده در به کارگیری هر یک از شیوه‌های مختلف بازنمایی سخنان و اندیشه‌ها موفق عمل نموده و آن‌ها را در جای مناسب خود استفاده نموده است؛ یعنی به کارگیری هر یک از تکنیک‌ها برای ترسیم جامعه‌ی فلسطینی در سال‌های ۱۹۶۷ و ۱۹۸۷ کارآمد بوده و سحر خلیفه توانسته است جهان داستان خود را با تمام ویژگی‌هایش به خواننده منتقل کند.

کلیدواژه: شیوه‌ی روایی، بازنمایی سخنان، بازنمایی اندیشه‌ها، رمان پایداری فلسطین، سحر خلیفه.

فهرست

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: مقدمه و کلیات پژوهش
۲	مقدمه
۳	۱.۱. بیان مسأله، ضرورت و جنبه های نوآوری پژوهش
۱۰	۲.۱. سؤالات پژوهش
۱۰	۳.۱. فرضیه های پژوهش
۱۰	۴.۱. روش انجام پژوهش
۱۱	۵.۱. اهداف و کاربردهای پژوهش
۱۱	۶.۱. محدوده ی پژوهش
۱۲	۷.۱. معرفی اجمالی رساله
۱۳	فصل دوم: مروری بر پژوهش های پیشین
۱۵	مقدمه
۱۵	۱.۲. پیشینه ی روایت شناسی و تحلیل گفته های داستانی
۱۵	۱.۱.۲. تألیفات در حوزه ی مباحث نظری
۲۰	۲.۱.۲. مقاله های حوزه ی مباحث نظری
۲۴	۳.۱.۲. پایان نامه ها و رساله های رشته ی زبان و ادبیات عربی در حوزه ی روایت شناسی
۲۵	۲.۲. پیشینه ی رمان پایداری فلسطین و سحر خلیفه
۲۶	۱.۲.۲. پژوهش های پیرامون ادبیات داستانی فلسطین
۲۷	۲.۲.۲. پژوهش های پیرامون نویسنده: سحر خلیفه
۲۷	۱.۲.۲.۲. پایان نامه ها و رساله ها
۲۹	۲.۲.۲.۲. مقالات
۳۲	فصل سوم: مبانی نظری پژوهش و بافت موقعیتی متن
۳۳	مقدمه
۳۳	۱.۳. مبانی نظری پژوهش
۳۳	۱.۱.۳. تعریف روایت
۳۴	۲.۱.۳. تعریف روایت شناسی
۳۵	۳.۱.۳. تاریخچه ی روایت شناسی

- ۳۶ ----- ۱.۳.۱.۳ دوره‌ی پیش‌ساختار‌گرایی
- ۳۷ ----- ۲.۳.۱.۳ دوره‌ی ساختار‌گرایی
- ۳۹ ----- ۳.۳.۱.۳ دوره‌ی پس‌ساختار‌گرایی
- ۴۰ ----- ۴.۱.۳. گفت‌مان‌روایی
- ۴۰ ----- ۱.۴.۱.۳ مطالعات باز‌نمایی گفت‌مان‌روایی و صاحب‌نظران آن
- ۴۱ ----- ۱.۱.۴.۱.۳ بالی
- ۴۲ ----- ۲.۱.۴.۱.۳ مک‌هیل
- ۴۳ ----- ۳.۱.۴.۱.۳ ژرارژنت
- ۴۴ ----- ۴.۱.۴.۱.۳ لیچ و شرت و انگاره‌ی باز‌نمایی گفت‌مان
- ۵۰ ----- ۱.۴.۱.۴.۱.۳ مقوله‌های باز‌نمایی سخنان
- ۵۴ ----- ۲.۴.۱.۴.۱.۳ مقوله‌های باز‌نمایی اندیشه‌ها
- ۵۶ ----- ۳.۴.۱.۴.۱.۳ ویژگی‌های انگاره‌ی باز‌نمایی گفت‌مان‌لیچ و شرت
- ۶۱ ----- ۵.۱.۴.۱.۳ دوریت‌گن
- ۶۱ ----- ۶.۱.۴.۱.۳ کوهن
- ۶۱ ----- ۷.۱.۴.۱.۳ چتمن
- ۶۲ ----- ۲.۳. بافت موقعیتی متن
- ۶۳ ----- ۱.۲.۳ حوادث سیاسی - اجتماعی فلسطین
- ۶۳ ----- ۱.۱.۲.۳ صهیونیسم و اشغال سرزمین فلسطین
- ۶۴ ----- ۲.۱.۲.۳ جنگ ۱۹۶۷ و بازتاب سیاسی، اقتصادی و اجتماعی آن
- ۶۷ ----- ۳.۱.۲.۳ جنگ ۱۹۸۷ (انتفاضه‌ی اول) و بازتاب سیاسی، اقتصادی و اجتماعی آن
- ۶۹ ----- ۴.۱.۲.۳ جنبش‌های اسلامی و مبارز فلسطینی
- ۷۱ ----- ۲.۲.۳ معرفی سحر خلیفه
- ۷۱ ----- ۱.۲.۲.۳ تعریف ادبیات پایداری و رمان پایداری فلسطین
- ۷۴ ----- ۲.۲.۲.۳ سحر خلیفه، آثار و جایگاه ادبی او
- ۸۰ ----- فصل چهارم: شیوه‌ی روایی گفته‌های داستانی رمان‌های "الصبار" و "باب الساحة"
- ۸۱ ----- مقدمه
- ۸۱ ----- ۱.۴. تحلیل گفته‌های داستانی رمان الصبار
- ۸۱ ----- ۱.۱.۴. درونمایه و سیر حوادث رمان الصبار
- ۸۴ ----- ۱.۱.۱.۴. علت نگارش رمان

- ۸۴ ----- وجه تسمیه‌ی رمان الصبار - ۲.۱.۱.۴
- ۸۵ ----- به کارگیری زبان عامیانه در رمان الصبار - ۳.۱.۱.۴
- ۸۵ ----- بازنمایی گفته‌های داستانی در رمان الصبار - ۲.۱.۴
- ۸۶ ----- بازنمایی سخنان رمان الصبار - ۱.۲.۱.۴
- ۸۸ ----- سخن مستقیم - ۱.۱.۲.۱.۴
- ۹۳ ----- گزارش سخنان یا سخن روایت شده - ۲.۱.۲.۱.۴
- ۹۷ ----- سخن مستقیم آزاد - ۳.۱.۲.۱.۴
- ۱۰۲ ----- سخن غیر مستقیم - ۴.۱.۲.۱.۴
- ۱۰۲ ----- سخن غیر مستقیم آزاد - ۵.۱.۲.۱.۴
- ۱۰۴ ----- نتیجه‌ی بازنمایی سخنان رمان الصبار - ۶.۱.۲.۱.۲
- ۱۰۵ ----- بازنمایی اندیشه‌های رمان الصبار - ۲.۲.۱.۴
- ۱۰۷ ----- اندیشه‌ی مستقیم - ۱.۲.۲.۱.۴
- ۱۱۲ ----- اندیشه‌ی مستقیم آزاد - ۲.۲.۲.۱.۴
- ۱۱۹ ----- اندیشه‌ی غیر مستقیم آزاد - ۳.۲.۲.۱.۴
- ۱۲۴ ----- گزارش اندیشه - ۴.۲.۲.۱.۴
- ۱۲۵ ----- اندیشه‌ی غیر مستقیم - ۵.۲.۲.۱.۴
- ۱۲۶ ----- نتیجه‌ی بازنمایی اندیشه‌های رمان الصبار - ۶.۲.۲.۱.۴
- ۱۲۸ ----- نتیجه‌ی بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان الصبار - ۳.۱.۴
- ۱۲۹ ----- تحلیل گفته‌های داستانی رمان "باب الساحه" - ۲.۴
- ۱۲۹ ----- درونمایه و سیر حوادث رمان "باب الساحه" - ۱.۲.۴
- ۱۳۱ ----- علت نگارش رمان - ۱.۱.۲.۴
- ۱۳۲ ----- وجه تسمیه‌ی رمان "باب الساحه" - ۲.۱.۲.۴
- ۱۳۲ ----- استفاده از زبان عامیانه در رمان "باب الساحه" - ۳.۱.۲.۴
- ۱۳۳ ----- بازنمایی گفته‌های داستانی در رمان "باب الساحه" - ۲.۲.۴
- ۱۳۳ ----- بازنمایی سخنان رمان "باب الساحه" - ۱.۲.۲.۴
- ۱۳۵ ----- سخن مستقیم - ۱.۱.۲.۲.۴
- ۱۴۳ ----- گزارش سخنان یا سخن روایت شده - ۲.۱.۲.۲.۴
- ۱۵۰ ----- سخن مستقیم آزاد - ۳.۱.۲.۲.۴
- ۱۶۰ ----- سخن غیر مستقیم - ۴.۱.۲.۲.۴

۱۶۱	-----	۵.۱.۲.۲.۴. سخن غیر مستقیم آزاد
۱۶۲	-----	۶.۱.۲.۲.۴. نتیجه‌ی بازنمایی سخنان رمان باب الساحة
۱۶۴	-----	۲.۲.۲.۴. بازنمایی اندیشه‌های رمان "باب الساحة"
۱۶۵	-----	۱.۲.۲.۲.۴. اندیشه‌ی مستقیم
۱۷۰	-----	۲.۲.۲.۲.۴. گزارش اندیشه‌ها
۱۷۳	-----	۳.۲.۲.۲.۴. اندیشه‌ی غیر مستقیم آزاد
۱۷۷	-----	۴.۲.۲.۲.۴. اندیشه‌ی غیر مستقیم
۱۷۸	-----	۵.۲.۲.۲.۴. اندیشه‌ی مستقیم آزاد
۱۸۰	-----	۶.۲.۲.۲.۴. نتیجه‌ی شیوه‌های بازنمایی اندیشه‌های رمان باب الساحة
۱۸۱	-----	۳.۲.۴. نتیجه (نتیجه‌ی بررسی بسامد حضور گفته‌ها و اندیشه‌های داستانی رمان الصبار)
۲۰۴	-----	فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۲۰۵	-----	۱.۵. نتایج پژوهش
۲۱۷	-----	۲.۵. سنجش فرضیه‌ها
۲۲۲	-----	۳.۵. پیشنهادها
۲۲۲	-----	خلاصة الأطروحة باللغة العربية
۲۳۷	-----	منابع
۲۵۰	-----	واژه‌نامه
۲۵۲	-----	Abstract

فهرست جدول‌ها

صفحه

- ۱.۳. جدول بازنمایی گفتمان روایی لیچ و شرت ----- ۴۹
- ۱.۴. جدول فراوانی بازنمایی سخنان رمان "الصبار" ----- ۸۶
- ۲.۴. جدول فراوانی بازنمایی اندیشه‌های رمان "الصبار" ----- ۱۰۶
- ۳.۴. جدول فراوانی بازنمایی سخنان رمان "باب الساحة" ----- ۱۳۴
- ۴.۴. جدول فراوانی بازنمایی اندیشه‌های رمان "باب الساحة" ----- ۱۶۴
- ۱.۵. جدول فراوانی بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان "الصبار" ----- ۲۰۷
- ۲.۵. جدول فراوانی بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان "باب الساحة" ----- ۲۱۱
- ۳.۵. جدول مقایسه‌ی فراوانی بازنمایی سخنان رمان‌های "الصبار" و "باب الساحة" ----- ۲۱۴
- ۴.۵. جدول مقایسه‌ی فراوانی بازنمایی اندیشه‌های رمان‌های "الصبار" و "باب الساحة" ----- ۲۱۶

فهرست نمودارها

صفحه

۸۶	۱.۴. نمودار بازنمایی سخنان رمان "الصبار"
۸۷	۲.۴. درصد بازنمایی سخنان رمان "الصبار"
۱۰۶	۳.۴. نمودار بازنمایی اندیشه‌های رمان "الصبار"
۱۰۶	۴.۴. درصد بازنمایی اندیشه‌های رمان "الصبار"
۱۲۷	۵.۴. نمودار بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان "الصبار"
۱۲۷	۶.۴. درصد بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان "الصبار"
۱۳۴	۷.۴. نمودار بازنمایی سخنان رمان "باب الساحة"
۱۳۴	۸.۴. درصد بازنمایی سخنان رمان "باب الساحة"
۱۶۴	۹.۴. نمودار بازنمایی اندیشه‌های رمان "باب الساحة"
۱۶۵	۱۰.۴. درصد بازنمایی اندیشه‌های رمان "باب الساحة"
۱۸۱	۱۱.۴. نمودار بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان "باب الساحة"
۱۸۲	۱۲.۴. درصد بازنمایی سخنان و اندیشه‌های "باب الساحة"
۲۰۸	۱.۵. نمودار فراوانی بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان "الصبار"
۲۰۸	۲.۵. درصد بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان "الصبار"
۲۱۱	۳.۵. نمودار بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان "باب الساحة"
۲۱۲	۴.۵. درصد بازنمایی سخنان و اندیشه‌های رمان "باب الساحة"
۲۱۴	۵.۵. نمودار مقایسه‌ی بازنمایی سخنان رمان‌های "الصبار" و "باب الساحة"
۲۱۶	۶.۵. نمودار مقایسه‌ی بازنمایی اندیشه‌های رمان‌های "الصبار" و "باب الساحة"

فصل اول

مقدمه و کلیات پژوهش

مقدمه

سبک‌شناسی روایت یکی از شاخه‌های روایت‌شناسی^۲ و نقد ادبی^۳ و رویکرد نوینی برای تحلیل متون ادبی است که با بهره‌گیری از نتایج پژوهش‌های زبانشناسی^۴، جامعه‌شناسی^۵، روان‌شناسی^۶ و ... به مطالعه و تحلیل ادبی می‌پردازد. این رویکرد با گفتمان‌روایی^۷ سروکار دارد؛ گفتمان‌روایی ابزار بیان سخنان و اندیشه‌های شخصیت‌های داستان و بستر مناسبی برای پیشبرد حوادث داستان است که بخش گسترده‌ی هر داستان را تشکیل می‌دهد؛ "روایت‌گر"^۸ باید به گونه‌ای آن‌ها را در داستان بازنمایی کند که خواننده عمیقاً با داستان آشنا شود؛ از این‌رو تحلیل شیوه‌ی گفتمان‌روایی داستان، برای درک بهتر داستان ضروری می‌نماید. این شیوه‌ها که از رابطه‌ی روایت‌گر با شخصیت‌های داستانی به دست می‌آید، به پنج گونه‌ی مستقیم، غیر مستقیم، مستقیم آزاد، غیرمستقیم آزاد و گزارش‌روایتی، تقسیم می‌شود.

مطالعه و بررسی شیوه‌ی روایی متون ادبی و داستانی در کشورهای عربی رواج یافته و پژوهش‌های متعددی از پژوهشگران را به خود اختصاص داده است. در ایران هم در رشته‌های ادبیات فارسی، انگلیسی و زبانشناسی مورد توجه اساتید، دانشجویان و پژوهشگران واقع شده و آن‌ها در این عرصه قلم زده‌اند؛ اما حضور

-
1. Stylistic
 2. Narratology
 3. Criticism
 4. Linguistics
 5. Sociology
 6. mental science
 7. Narrative Discourse
 8. Narrator

این رویکرد و مطالعات روایت‌شناسی در رشته‌ی زبان و ادبیات عربی، در ایران اندک است. جستجوهای انجام شده حاکی از آن است که پژوهشی به منظور تحلیل گفته‌های روایی در رمان پایداری فلسطین صورت پذیرفته است؛ لذا انجام پژوهشی با این رویکرد برای تحلیل متون ادبی - روایی و ارائه‌ی خوانشی نوین برای رمان ضروری به نظر می‌رسد تا محققان و دانشجویان این رشته با علم روایت‌شناسی و رویکردهای آن آشنا شده و آن‌ها را در آثار علمی و نگاشته‌های خود به کار گیرند. به همین دلیل شناخت این رویکردها در اولویت‌های پژوهشی نگارنده قرار گرفت. از طرف دیگر از آنجایی که سحر خلیفه نویسنده‌ی بارز ادبیات پایداری فلسطینی است که برای به تصویر کشیدن پایداری مردم فلسطین و زنان این سرزمین دست به قلم زده است، از سوی دیگر در دانشگاه‌های ایران پژوهشی درباره‌ی تحلیل گفته‌های روایی رمان‌های وی صورت پذیرفته است؛ لذا پژوهش حاضر سعی دارد با تحلیل گفته‌های روایی رمان‌های وی، این شکاف موجود را پر نموده و با تحلیل رمان‌های "الصبار" و "باب الساحة" این نویسنده‌ی سرشناس را به جامعه‌ی ادبی ایران شناسانیده و گامی هر چند کوتاه، در معرفی و تحلیل رمان پایداری فلسطین بردارد.

پژوهش حاضر، سعی می‌نماید به تحلیل رمان پایداری فلسطین از منظر سبک‌شناسی گفته‌های روایی پرداخته و تحلیلی زیباشناسانه از آن ارائه نماید.

۱.۱. بیان مسأله، ضرورت و جنبه‌های نوآوری پژوهش

امروزه پیدایش داستان‌هایی با ساختارهای متعدد و جدید و استقبال روزافزون مخاطبان و منتقدان از این گونه داستان‌ها نشان می‌دهد که ادبیات داستانی وارد مرحله‌ی جدیدی شده است؛ از این رو مطالعه و نقد این گونه داستان‌ها شیوه‌های جدیدی را می‌طلبد؛ یکی از این شیوه‌های جدید، مطالعه‌ی ادبیات داستانی از منظر سبک‌شناسی روایت است.

ادبیات عرب اصطلاح سبک^۱ را از دیرباز می‌شناسد و تعریف‌های متعددی برای آن ارائه شده است. قدیمی‌ترین تعریف را عبدالقاهر جرجانی (۴۷۱ یا ۴۷۴ هـ) و ابن خلدون (۸۰۸ هـ) ارائه داده‌اند. عبدالقاهر جرجانی در تعریف سبک آورده است: گونه‌ای از نظم (شعر) و گام نهادن در آن است (جرجانی، ۱۹۸۳: ۴۶۸ - ۴۶۹). ابن خلدون سبک را شیوه‌ای می‌داند که ترکیب‌ها در آن بافته می‌شوند یا قالبی که در آن ریخته می‌شود

1. Style

(ابن خلدون، بی تا: ۵۷۰). تا نیمه‌ی اول قرن بیستم ادبا از این تعریف خارج نشدند؛ پس سبک عبارت از شیوه و روش خاص نویسنده یا شاعر، در انتخاب واژگان و ترکیب آن‌ها است (مصلوب، ۲۰۰۲: ۱۴۱).

با آغاز قرن بیستم مطالعات سبک‌شناسی وارد مرحله‌ی جدیدی شد و به دانشی تبدیل شد که از ارتباط با علوم جدید از جمله زبان‌شناسی، نشانه‌شناسی^۱، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و ... به وجود می‌آمد (رضویان، ۱۳۹۰: ۸۴).

امروزه پژوهشگران با رویکردهای متعددی به سبک‌شناسی می‌نگرند که یکی از آن‌ها، سبک‌شناسی روایت یا شیوه‌ی روایی داستان‌ها است. آن‌ها این موضوع را از لحاظ فاصله‌ای^۲ که میان جایگاه راوی و شخصیت‌ها وجود دارد بررسی می‌کنند و معتقدند که راوی فقط واسطه‌ی میان شخصیت‌ها و خواننده است و نقش او ارائه‌ی سخنان و اندیشه‌های شخصیت‌های داستان است. بدین منظور راوی گاهی برای شخصیت‌ها آزادی کامل می‌دهد تا آن‌چه را می‌خواهند بگویند و اصلاً در سخنان آن‌ها دخالتی نمی‌کند؛ گاهی نیز دهان شخصیت‌ها را بسته و خود به نمایندگی از آن‌ها سخن می‌گوید و به او هیچ فرصتی برای بیان و حضور در داستان نمی‌دهد. گاهی نیز راوی میان این دو حالت به روایت داستان می‌پردازد (Leech & Short, 1981: 255 - 270) و کردی، ۱۹۹۶: ۱۶۲). از رهگذر شیوه‌ای که راوی برای روایت داستان برمی‌گزیند، شیوه‌های مختلفی برای روایت داستان پدید می‌آید که شناخت دقیق و نقد آن‌ها، گام مهم و مؤثری برای پیشرفت داستان‌نویسی محسوب می‌شود؛ زیرا منتقدان و نویسندگان را به سوی شیوه‌های نوین روایت‌پردازی سوق می‌دهد؛ از این رو سبک‌شناسان برای اسلوب‌های که راوی به منظور روایت داستان در اختیار دارد، دسته‌بندی‌های مختلفی را ارائه داده‌اند.

از زمان افلاطون و ارسطو دو شیوه برای نقل گفتار و اندیشه‌های داستانی وجود داشته است؛ شیوه‌ی محاکاتی^۳ و نقالی^۴. در نقد جدید به‌ویژه نقد انگلیسی - آمریکایی از این دو شیوه به نشان دادن^۱ و گفتن^۲ تعبیر کرده و از آن‌ها به تفاوت میان نقل قول^۳ و گزارش^۴ یاد می‌کنند (حری، ۱۳۸۷: ۷۴).

-
1. semiology
 2. Distance
 3. Mimesis
 4. Diegesis

در عصر حاضر این مباحث با مطالعات هنری جیمز^۵ آغاز شد، او معتقد بود که راوی در روایت داستان باید عرصه را کاملاً در اختیار شخصیت‌ها قرار داده و خود از صحنه‌ی داستان خارج شود و هیچ صدایی از او شنیده نشود. شیوه‌ای که هنری جیمز در آثارش دنبال نمود، همان شیوه‌ی نمایشنامه‌ای است که شخصیت‌ها در داستان حضور کامل دارند و اندیشه‌های خود را آزادانه در اختیار خواننده قرار می‌دهند و هیچ حضوری از راوی در این نوع روایت دیده نمی‌شود (کردی، ۱۹۹۶: ۳۳). پس از او لوبوک^۶ این مباحث را ادامه داد. او میان حضور مطلق راوی و حضور کامل شخصیت‌ها (نمایش) تفاوت قائل شد و گونه‌ی اول را سخن غیر مستقیم و گونه‌ی دوم را سخن مستقیم نامید. لوبوک از گونه‌ی سوم هم سخن راند که میان دو شیوه‌ی روایت و نمایش در نوسان بود؛ یعنی داستان توسط یکی از شخصیت‌ها نقل می‌شود (شیوه‌ی مستقیم) اما در کنار آن ضمیر غائبی که نشان دهنده‌ی حضور راوی باشد نیز مشاهده می‌شود، بعدها این شیوه به سبک غیرمستقیم آزاد معروف شد (همان: ۳۴).

اما مهم‌ترین مطالعات در این زمینه متعلق به دو زبان‌شناس انگلیسی، لیچ^۷ و شرت^۸ (۱۹۸۱) است. آن‌ها دسته‌بندی جامعی را برای شیوه‌های مختلف بازنمایی^۹ سخنان^{۱۰} و اندیشه‌های^{۱۱} داستان ارائه کردند که اساس کار پژوهش‌گران آتی قرار گرفت، بدین منظور شیوه‌های مختلف بازنمایی سخنان و اندیشه‌ها را در پنج گروه دسته‌بندی نموده و بر اساس شیوه‌ی به کارگیری هر یک از آن‌ها در داستان به مطالعه‌ی سبک نویسنده پرداختند. امتیاز دسته‌بندی آن‌ها نسبت به فعالیت‌های پیشین در این است که تا پیش از آن‌ها در استفاده از اصطلاح گفتمان

-
1. Showing
 2. Telling
 3. Quotation
 4. Report
 5. Henry James
 6. Lubock
 7. Leech
 8. Short
 9. Representation
 10. Speech
 11. Thought

غیرمستقیم آزاد^۱ به جدایی گفتار از اندیشه اشاره‌ای نشده است. لیچ و شرت با توجه به تفاوت بین دو مقوله‌ی گفتار غیرمستقیم آزاد و اندیشه‌ی غیرمستقیم آزاد بررسی مقوله‌ها را در ترازهای جداگانه‌ای ترتیب دادند. از سوی دیگر این نوع مطالعات را در داستان مورد مطالعه و ارزیابی قرار دادند؛ زیرا پیش از آن‌ها محدود به عرصه‌ی شعر بود (همان: ۵۰).

لیچ و شرت در کتاب *سبک در ادبیات داستانی*^۲ آورده‌اند که گفتار راوی تنها بیانگر افکار و روحيات خود راوی نمی‌باشد؛ بلکه سخنان شخصیت‌ها و افکار آن‌ها را هم بیان می‌کند. آن‌ها معتقدند که اسلوب‌هایی که راوی بدین منظور استفاده می‌کند، در پنج شیوه منحصر می‌شود که عبارتند از:

- سخن مستقیم^۳؛ در این شیوه راوی سخنان شخصیت‌ها را در اختیار خواننده قرار می‌دهد؛ مثلاً می‌گوید:

"زید گفت" سپس سخن شخصیت‌ها را همان‌گونه که بر زبانش جاری شده در اختیار خواننده قرار می‌دهد. در این شیوه نقش راوی این است که زمینه را برای حضور سخن شخصیت‌ها هموار می‌کند.

- سخن غیر مستقیم^۴؛ در این شیوه راوی به ارائه‌ی سخن شخصیت اکتفا نمی‌کند؛ بلکه کلام او را از زبان

خود و با الفاظ و عبارات خود ذکر می‌کند و در آغاز اشاره می‌کند که گوینده، شخصیت است نه راوی؛ یعنی مضمون سخن متعلق به شخصیت است.

- سخن مستقیم آزاد^۵؛ در این شیوه راوی کاملاً از صحنه‌ی روایت خارج می‌شود و به شخصیت‌ها اجازه

می‌دهد تا مستقیم با یکدیگر به گفتگو بپردازند. این شیوه شبیه شیوه‌ی نمایشنامه‌ای است.

- سخن غیر مستقیم آزاد^۶؛ در این شیوه سخن شخصیت و راوی با هم به کار می‌رود و ما در داستان شاهد

دو صدا هستیم، صدای راوی و صدای شخصیت. این شیوه زمانی در داستان نمود بیش‌تری پیدا می‌کند که شخصیت‌ها به زبان عامیانه صحبت کنند و راوی به زبان فصیح و رسمی.

-
1. Free Indirect Discourse
 2. Style in fiction
 3. Direct speech
 4. Indirect Speech
 5. Free direct speech
 6. Free indirect speech